

PRIGOVORI I DOPISI

Nema o tome niti malo sumnje da nijedan naš časopis nije objavio toliko članaka s kojima se Uredništvo ne slaže koliko ih je objavila »Služba Božja«. Ako nešto nismo objavili, bilo je to prije svega što smo smatrali da nije stvar za javnost. Mnogo toga nam se može prigovoriti, ali ni u kojem slučaju to da nismo htjeli donijeti i protivna mišljenja. Ovdje štampamo nekoliko prigovora i dopisa u vezi s člankom Fra J. Radića »Mrlja na licu Crkve u Hrvatskoj« i u vezi s člankom Dra S. Steinera »Ne na umanjenje...« Dopis M. Perića, tajnika mostarske biskupije, od 12. V. o. g. ne objavljujemo, jer na njemu stoji opaska: »Pismo je privatne naravi i nemojte ga odlagati u arhiv lista«. O situaciji u vezi s člankom Dra Steinera javnost je netočno informirana. Neki od ovih dopisa neka pokažu u čemu je istina.

Uredništvo

Drežnica, 11. 5. 1971.

Oče uredniče!

Nikad nisam mogao pomisliti, da ćete Vi moći napisati onaj i onakav članak, kao što izađe u 2. broju Službe Božje!

Nisam čuo ni za jednog franjevca ovih posljednjih godina, da bi javno izrekao ili napisao i jednu lijepu riječ o mostarskom biskupu i dijeć. svećenicima u Hercegovini. Kao da i oni nisu Hercegovci, Hrvati, Kristovi svećenici! Kao da i oni nisu trpjeli, radili za svoj narod i ginuli kao i hercegovački redovnici! Zašto oni prema nama ne bi pokazali malo više ljubavi! Zar smo mi luteranci, moj fra Jure? Zar nas treba uništiti u plinskim hitlerovskim komorama?

Kod mene bijaše preklani jedan švicarski franjevac: P. Martin Fister. Prije toga su ga naši franjevci vodili baš u te nesretne Grude. I tumačili mu, zašto se ne mogu odreći tih župa, koje su dosad pastorizirali; jer gube prihode! Prema tome ne radi se o slavi Božjoj i spasenju duša! A to je žalosno! Zar ne, moj Fra Jure?

Šaljem dopis, da ga uvrstite u Službu Božju, Potrebno je, da se neke stvari osvijetle i s druge strane! Gledajte, da u slijedećem broju to izađe.

Volio bih, da ste više molili i žrtvovali, i Vi i ja, i svi redom, da zlu dođe kraj, a ne onako, moj Fra Jure! Hoćemo li i dalje ostati suradnici? Hoćemo li zajednički moliti i raditi za stvar Božju na svim poljima.

Svećenički Vas pozdravlja

S. Bošnjak

Dru Fra Juri Radiću
Uredniku Službe Božje
M a k a r s k a

Velika je šteta, što i Služba Božja, Liturgijsko-pastoralni list, postade list za svećeničke svade i osuđivanja hijerarhije... Zar nije dosta tih ne-svećeničkih, ne-kršćanskih, neljudskih postupaka na štetu svijetu? Nesuglasice među braćom trebaju se rješavati u miru. U pravdi i ljubavi, a ne oružjem! Stara je riječ u našem narodu: Ne ubij ni rukom ni jezikom!

Posebno želim, Oče Uredniče, da ste i Vi ušli u tu borbu... Kad je već tako, onda Vas molim da uvrstite u prvi slobodni broj SB ovaj prilog, koji je donijela AKSA u Zagrebu prošlog travnja 1971. Da neke stvari budu koliko toliko jasnije!

Svi znamo za onu riječ: Duobus litigantibus, tertius gaudet! Trebalo bi na to više misliti. I moliti se i raditi na tome, da što prije pobjedi BRATSKA LJUBAV!

Pozdrav in Xto

Srećko Bošnjak

Prilog: Afera oko župa u Hercegovini

AFERA OKO ŽUPA U HERCEGOVINI

— Činjenice —

U posljednje dvije godine katolički i drugi tisak pisao je u više navrata o Hercegovini i tzv. »hercegovačkom pitanju«, odnosno o sporu oko nekih župa u Hercegovini.

Najčešće je pisano jednostrano, tendenciozno, s nekog posebnog stanovišta, reporterski, tako da čitaocima nije bilo moguće da dobiju potpune informacije, na temelju kojih bi mogli stvoriti objektivni sud. Stoga Biskupski ordinarijat u Mostaru smatra potrebnim da u ovom napisu u obliku ČINJENICA iznese najosnovnije podatke, koji su potrebni za razumijevanje afere oko župa u Hercegovini.

Prethodno treba imati pred očima, da je Katolička Crkva hijerarhijski uređena zajednica Božjega Naroda. U toj zajednici različiti staleži vrše različite službe, koje idu za dobrom čitave Crkve: Sv. Otac kao vrhovni Učitelj i Pastir u sveopćoj Crkvi, Biskupi kao nasljednici Apostola u mjesnim Crkvama (biskupijama), kojima pomažu svećenici, suradnici biskupskoga reda, njihovi pomoćnici (Usp. dogmatsku konstituciju o Crkvi II vat. sabora). Svi svećenici, dijecezanski kao i redovnički, dionici su s biskupom jednog Kristovog svećeništva i s njim ga izvršuju. Ali »u dušobrižničkom djelovanju prvo mjesto zauzimaju dijecezanski svećenici, jer se oni — inkardinirani ili pridjeljeni mjesnoj Crkvi — potpuno stavljaju u njezinu službu da vode jedan dio Gospodnjega stada« (II vat. sabor, Dekret o pastirskoj službi Biskupa, br. 28). U izvanrednim prilikama, gdje se ukaže potreba, Crkva poziva i redovničke svećenike, da i oni »sudjeluju u dušobrižničkoj službi i u djelima apostolata pod vlašću biskupa . . .« (Isti Dekret br. 34).

Crkva je u povijesti povjeravala dušobrižničku službu po župama raznim redovničkim zajednicama, kao na pr. u misijama, ili u drugim posebnim okolnostima, ali nije nikad priznavala niti priznaje ničije historijsko pravo na župe, jer se to protivi hijerarhijskom uređenju Crkve, budući da u bitnoj stvari ograničava crkvenu upravnu vlast. U Engleskoj na pr. uspostavljena je redovita crkvena uprava 1850, a u Škotskoj 1878. U obje zemlje redovnici su upravljali većim brojem župa prije toga datuma. Dali su mnogo mučenika, od kojih su neki kanonizirani, a više ih je beatificirano. Ipak Crkva, ne potcjenjujući njihove povijesne zasluge, nije im priznala nikakvo povijesno pravo na župe.

U našim krajevima Bosne i Hercegovine, visoko cijeneći zasluge otaca franjevac, koji su dugotrajno vodili dušobrižničku brigu za katolike u veoma teškim i izvanrednim vremenima, Sv. Stolica je odredila da iza obnove redovite crkvene uprave nadalje i franjevci djeluju u dušobrižničkoj službi vjernika po župama, rame uz rame s redovitim dušobrižničkim klerom — dijecezanskim svećenicima. Ali je tražila da se odredi područje jednom i drugom kleru, da bi se izbjegla svaka svađa i animoznost, drugim riječima, da župe budu ravnopravno podijeljene.

Povijesna je činjenica, da je svečanim dokumentom zvanim Bulla Pape Leona XIII, koji dokumenat počinje riječima »Ex hac augusta« od 5. srpnja 1881. obnovljena redovita crkvena uprava u Bosni i Hercegovini i uspostavljena nova crkvena pokrajina s metropolijom u Sarajevu i područnim (sufraganskim) pokrajinama u Banjoj Luci i Mostaru. U tom dokumentu Sv. Otac Leo XIII naredio je da se osnuju provincijalna sjemeništa za odgoj biskupijskog klera, koji će zajedno s franjevcima u slozi i ljubavi djelovati u dušobrižničkoj službi.

Činjenica je, da je u Bosni, tj. u sarajevskoj (vrhbosanskoj) nadbiskupiji i banjalučkoj biskupiji g. 1883. uređeno pitanje razdiobe župa između jednog i drugog klera, što je i danas na snazi.

U Hercegovini pak, tj. u mostarsko-duvanskoj biskupiji podjela župa izvršena je 1899. godine. Te je naime godine. O. PAŠKAL BUCONJIĆ, biskup, hercegovački franjevac, prihvatio prijedlog Starješinstva herc. franjevačke provincije o razdiobi župa i pod-

nio ga Sv. Stolici na odobrenje. Nadležna rimska kongregacija prijedlog je prezentirala Sv. Ocu Leonu XIII, i ovaj ga je prihvatio, odobrio i naredio da se izda »ODLUKA SV. STOLICE O RAZDIOBI ŽUPA U BISKUPIJI MOSTARSKOJ«. Odluka je izdana 17. VII 1899.

Tom ODLUKOM Sv. Stolice, ponovno naglašujemo, donesenom na prijedlog franjevačkog starješinstva, župe su uglavnom ravnomjerno podijeljene. Tim je postavljen temelj ravnopravnosti jednoga i drugoga klera u dušobrižničkoj službi vjernika po župama, »da bi se izbjegla svaka animoznost među klerom, gajio mir, ljubav i sloga za dobro duša«.

Biskup fra Paškal Buconjić u 1909. g. poslao je svim svećenicima u biskupiji umnoženu tu SVEČANU ODLUKU SV. STOLICE u pogledu župa, koje postoje ili koje treba osnovati u biskupiji Mostar-Duvno, i naglasio da ta ODLUKA mora ostati čvrsta i stalna (firma et stabilis), da bi se izbjegla svađa i nemir.

Budući da u vrijeme objavljivanja spomenute ODLUKE nije bio dovoljan broj biskupijskih svećenika, koji bi mogli preuzeti vodstvo župa, koje su dodijeljene ovom kleru citiranom odlukom, Sv. Stolice dopustila je Biskupu, da može i dalje povjeravati upravu tih župa redovnicima, dok ne bude imao dovoljan broj dijecezanskih svećenika.

Činjenica je da ta predviđena ravnopravnost nije ostvarena ni u 70 godina iza objavljivanja te odluke Sv. Stolice, jer neke župe od onih, koje su određene za biskupijski kler — petrovce spomenutom decizijom, još uvijek vode oci franjevci. Prema statističkim podacima, kojima raspolaže kancelarija biskupskog Ordinarijata u Mostaru, kojima upravljaju župnici-franjevci, nalazi se oko 80% vjernika, dok u župama, koje vode biskupijski svećenici, nalazi se oko 20%. Upadna je činjenica da u mostarsko-duvanjskoj biskupiji petrovci ne vode ni jednu župu u sjedištu biskupije, tj. u Mostaru, niti u bilo kojem od drugih komunalnih centara u biskupiji.

A to i takvo stanje izaziva među biskupijskim svećenicima osjećaj inferiornosti, zapostavljenosti u vlastitoj biskupiji, u koju su inkardinirani i kojoj su se stavili potpuno u službu. To je protivno hijerarhijskoj strukturi Crkve i onom stoljetnom načelu, koje je ponovno potvrdio II vat. Sabor, da u dušobrižničkoj službi vjernika po župama prvo mjesto zauzimaju dijecezanski svećenici.

Kad se nedavno povećao broj biskupijskih svećenika, a da bi se popravio barem nešto položaj biskupijskog klera u mostarsko-duvanjskoj biskupiji i da bi se krenulo k postepenom ostvarivanju ravnopravnosti među oba klera, kako ju je zacrtala ODLUKA Sv. Stolice iz 1899., Sv. Stolice odredila je u travnju 1967. da herc. franjevačka provincija preda 5 župa (Blizanci-Gradac, Crnač, Grljevići, Grude, Mostarski Gradac) Biskupu, da ih on povjeri biskupijskom kleru na upravu.

Činjenica je da se tri još uvijek nepopunjene župe (Crnač, Grude i Mostarski Gradac) nalaze umeđu onim župama, koje je Sv. Stolica na prijedlog Starješinstva herc. franjevac a i biskupa fra Paškala Buconjića odredila za biskupijski kler.

Činjenica je da su biskupijski svećenici u biskupiji Mostar-Duvno između dva svjetska rata nasljeđivali franjevce na župama i da nigdje nije dolazilo do nikakvih nereda. Preuzimali su župe od franjevaca i poslije II svjetskog rata. Osnivane su radi duhovnog dobra vjernika nove župe i u najnovije doba, poslije II vat. sabora, koje su župe nastajale diobom velikih župa, kojima upravljaju župnici-franjevci. Te nove župe povjeravane su biskupijskim svećenicima i nigdje nije dolazilo do nereda. Vjernici su naprotiv s oduševljenjem i radošću primili svećenika, kojeg im je poslala zakonita crkvena vlast i s velikim elanom dali se na izgradnju potrebnih crkvenih objekata, o čemu svjedoči objavljena reportaža u GK od 10. I 1971. o »Šest hercegovačkih novosti«.

Činjenica je da su u 1968. godini prigodom provođenja u djelo odredbe Sv. Stolice iz 1967. predaji spomenutih pet župa, u tri od njih nastali neredi, koji još i danas, nažalost, traju.

Činjenica je da je 1968. stvorena posebna organizacija, koja se nazivala različitim imenima, a koja je imala spriječiti provođenje u djelo spomenute odredbe Sv. Stolice o predaji pet župa biskupijskom kleru. Činjenica je, da se ta organizacija služila nedopuštenim, kršćanina i katolika nedostojnim sredstvima, te da je pisala na sve strane pamfletna i uvredljiva pisma protiv zakonitosti crkvene vlasti.

Činjenica je da su u svijet ubačene razne klevete protiv biskupijskog klera: da se ženi, ili da će se ženiti; da će narod prevesti na drugu vjeru, i sl. Činjenica je, međutim, da otkako postoji dijecezanski kler u Hercegovini, nikad nitko od njih nije otpao, Bogu hvala, od svećeničkog reda, a još manje od katoličke vjere.

Činjenica je da je Biskupska Konferencija Jugoslavije pozivala Starješinstvo herc. franjevačke provincije, da povodom incidentata, do kojih je došlo u 1968. g., au kojima je mostarski Ordinarij na nedostojan način tangiran i fizički napadnut, očituje svoje neslaganje, a mostarskom Ordinariju pruži lojalnu i spremnu podršku u svim administrativno-pastoralnim mjerama.

Činjenica je, da je biskupijski kler početkom 1969. molio o. Provincijala da predstavnici jednoga i drugoga klera zajednički istupe javno i odlučno protiv necrkvene djelatnosti spomenute organizacije, koja svojom aktivnošću potiče vjernike na neposlušnost i pobunu... Apel biskupijskih svećenika nije urodio plodom, a Ordinarijatu nije poznato da se Starješinstvo herc. franjevaca ikakvom javnom izjavom ogradio od akcija i ispada onih koji su nastupali kao njihovi simpatizeri i branitelji navodnih franjevačkih prava na župe.

Činjenica je da je mostarski Biskup u travnju 1968. bio utanačio jedan sporazum s provincijalom Šilićem o daljnjoj provedbi razdiobe župa. Ali kad je trebalo taj sporazum poslati Sv. Stolici na ratifikaciju, o. Provincijal je povukao svoj potpis i time je prijedlog propao. Ali bez obzira na to Ordinarijat je i sada i u svako doba spreman, pred očima Biskupske Konferencije i na bazi recipročne jednakosti napraviti s o. Provincijalom sporazum o župama i zamoliti Sv. Stolicu, da taj sporazum odobri i potvrdi.

Činjenica je da su neki bivši župnici-franjevci onih župa, koje su trebali ustupiti biskupijskom kleru, a koje župe ovaj kler nije mogao preuzeti zbog nastalih nereda, ubrzo nakon dramatičnog odlaska sa župe počeli se povraćati i zalaziti na teritorij onih triju župa.

Činjenica je, da je mostarski Biskup nakon uzaludnih molbi, upozorenja, opomena kaznio trojicu svećenika, franjevacu zbog nedopuštenog zalaženja na teritorij tih župa i podržavanja otpora neposluha. Oduzeo im je crkvenu jurisdikciju i kanonsko poslanje za vršenje svećenčkih funkcija u biskupiji. Činjenica je da se dvojica od njih nisu pokorila odredbama nadležne crkvene vlasti.

Činjenica je da se na provincijskom kongresu herc. franjevacu na Humcu 1969. g. provincijal Šilić javno zauzeo za kažnjenu subraču i ustvrdio: »A Vi, kažnjena braćo, ako vas i sav svijet osudi, znajte, ja vas neću osuditi«, a kanonske sankcije, kojima su udareni nepokorni franjevci, nazvao je javno »nenormalnim i nemoralnim«.

Činjenica je da ona dva nepokorna svećenika franjevca, potpomognuta nekim drugim svojim istomišljenicima, vode nezakonito, bez crkvenog poslanja i jurisdikcije duhovnu pastvu u onim trima župama, te da se je jedan od njih već duže vremena nastanio u jednoj od onih triju župa.

Činjenica je da to provincijal Šilić zna. Činjenica je da je na prošlogodišnjem provincijalskom kapitalu, u ime Starješinstva provincije svečano obećao Biskupu, da će provincijalat »uvijek odlučno i pravovremeno postupiti« protiv onoga, koji bi pokušao vršiti čine jurisdikcije bez jurisdikcije (AKSA, 24. X 1970). Ipak na terenu stanje se ne mijenja.

Činjenica je da je Sv. Stolica potpuno obaviještena o neredima u onim župama. Ipak unatoč tih nereda i neposluha jedan ugledni član Sv. Kongregacije za evangelizaciju naroda u Rimu izjavio je, da Sv. Stolica neće odustati od svoje odredbe i da nju treba provesti u djelo.

Činjenica je da mira, reda, konsolidacije u onim župama ne može i neće biti sve dotle, dok nepokorni franjevci budu na svoju ruku pastorizirali te župe i podržavali ih u otporu i neposluhu prema odredbama više crkvene vlasti (što vodi k raskolništvu!) i dok Starješinstvo herc. franjevacu ne privoli nepokorne članove svoje provincije na poslušnost, odnosno protiv nepokornih ne postupi prema propisima crkvenoga Zakonika.

Na koncu još o ružičkom slučaju, o kojem je opširno govorio provincijal Šilić u svojoj izjavi u GK od 10. siječnja 1971.

Napominjemo da on ne tangira bit problema. Bitno je naime to, da neki franjevci stalno zalaze u tri nepokorne župe, bez jurisdikcije i kanonske misije vrše tamo svu duhovnu pastvu i time podržavaju narod u otporu prema odredbama više crkvene vlasti. U ovom kompleksu ružički slučaj predstavlja jednu posve nuzgednu epizodu.

Provincijal Šilić poziva na teren predstavnike bisk. Ordinarijata i katol. tiska da saslušavaju narod, a on će se pobrinuti da se uklone s terena franjevci, da ne bi »terrorizirali« svjedoke...

Probitačnije za dobro vjernika i korisnije za dobro mira bilo bi to, da provincijal Šilić privoli nepokorne članove svoje provincije, da prestanu s podržavanjem nereda i nemira u biskupiji, kako je to bilo očekivati iza obećanja, koja su dana na nedavnom provincijskom kapitolu.

Posljednjih godina Ordinarijat je stvarno dobivao izvještaje, da se u Hercegovini po nekim župama govorilo o ženidbi dijecezanskih svećenika. Takav je izvještaj dobio i o Ružićima.

Provincijal Šilić brani ružičkoga župnika, da on to nije govorio i poziva se na izjave zakletih svjedoka.

Ordinarijat smatra da je to abusus olako pozivati ljude na zakletvu i to izvan sudskog procesa. Posebno je riskantno tražiti da se zakletvom potvrdi, da li je neka izjava učinjena ili ne. Teško je naime ad verbum reproducirati tuđu izjavu. Tko stavlja akcenat ne na smisao izjave nego samo na riječi, lako će zaniijekati izjavu, ako se u riječima izvršila i najmanja izmjena. Tako ako je netko govorio o ženidbi »popova«, svjedok može komotno zaniijekati, da je pala izjava o ženidbi dijecezanskih svećenika, premda obje varijante stvarno znače isto, ali su riječi drugačije.

Istina je, da je ružički župnik tražio dozvolu, da može podnijeti tužbu civilnom sudu, ali mu to Ordinarijat nije dopustio, nego ga je pismom od 31. 10. 1970. uputio da stvar preda crkvenom sudu, koji će ispitati i taj slučaj, kao i onaj drugi njegov slučaj u Drinovcima na Malu Gospu 1968. godine, o čemu na Ordinarijatu postoji i pismeni izvještaj. Ordinarijat i danas ostaje pri svojoj ranijoj uputi, a dodaje i ovo, da nema ništa protiv, da jedan crkveni sud ispita i jedan i drugi slučaj i sve druge slučajeve, kao i sve ostalo, što je u vezi afere oko nekih župa u Hercegovini, a koji će se držati procedure koja je propisana crkvenim Zakonikom, pa svoj izvještaj dostaviti nadležnim crkvenim forumima.

Ordinarijat smatra da je ovim dovoljno osvijetljena hercegovačka afera oko nekih župa u mostarsko-duvanjskoj biskupiji i ne bi želio o tom slučaju više pisati. A ako bude potrebno i ako redakcija GK ili koji drugi katolički list bude tražio ili dopustio, Ordinarijat može za svaku gore navedenu činjenicu publicirati potrebne dokumente.

Mostar, dne 13. siječnja 1971.

IZ KANCELARIJE BISKUPSKOGA
ORDINARIJATA MOSTAR

Dr Srećko Bošnjak
79242 Drežnica kod Mostara

Drežnica, 8. XI 1971.

Dr Fra Jure Radić, Urednik »SLUŽBE BOŽJE«

MAKARSKA

Uvijek sam mislio, da ste Božji čovjek, istinoljubiv, pravedan svećenik, redovnik. Prevario sam se u mišljenju!

Napisali ste članak »Mrlja na licu Crkve...« Nepravедno ste napali u njemu Hijerarhiju. Ignorirali mostarskog Biskupa i njegove dijec. svećenike. To je klevetnički pamflet. Ja sam Vam pos-

lao kratki osvrt na taj Vaš članak, da ga uvrstite u SB. Napisao sam, da treba biti vjeran pravdi i ljubavi. Nikad mi na to niste odgovorili. Izašao je zadnji broj SB za 1971. Moj osvrt niste htjeli uvrstiti. To nije od Vas pošteno. Gdje Vam je ljubav bratska i pravda, kojoj mora biti vjeran svaki čovjek?

S Vama više ne kanim surađivati!

Neka Vam se Bog smiluje i neka Vam oprost! Držeći se onih riječi s Križa: Oprosti im, Oče, jer ne znaju, šta čine i ja Vam opraštam!

S. Bošnjak

Berlin, 12. VIII. 71.

Zelo spoštovani gospod urednik!

Pošiljam obljubljeno nadaljevanje svojega odgovora prof. Noli. Oprostite, da nekoliko pozneje, kot sem obljubil.

Res mi je teško, da sem moral napistati ta odgovor. O. Nolo imam rad. Toda s tako aplikacijo HV, kot je zastopata on in Kuničić samo odvrčamo ljudi od izpoljevanja norm HV. Zato je bilo treba spregovoriti. Kuničiću bom še odgovoril.

Lepo Vas pozdravljam v Gospodu.

Moj naslov do 20. IX 71.

1 Berlin 61 (West)

Methfesselstr. 43

Naslov pozneje:

Teološka fakulteta

Ljubljana

Štefan Steiner

Split, dne 2. IX 1971.

Br. 2093/71.

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Dajem IMPRIMATUR za 4. broj Službe Božje, osim za članak prof. Štefana Steinera »Ne na umanjenje nego na uzveličanje snage i životnosti papine enciklike« »Humanae vitae«. Ne dozvoljavam da se taj članak tiska u Službi Božjoj, jer se protivi i Papinoj enciklici HV i »Uputi naših biskupa o enciklici pape Pavla VI HV«, Zagreb, 1970.

Nadbiskup:
F. Franić

Ljubljana, 5. X. 71.

Dragi doktore!

Šele danes sem dobil v roke Vaše pismo. Takoj odgovarjam in Vam vračam odtis.

Moj ordinarij Vam bo poslal dovoljenje in še kaj več osebno.

V Sloveniji na je prepoved članka s strani splitskega nadškofa prav presenetila. Vsi po vrsti smo mnenja, da je ta prepoved direktno proti legitimni svobodi v Cerkvi, ki jo je zajel v rek še sv. Avgštin: In dubiis libertas. Jaz v svojem odgovoru prof. Noli ne zagovarjam nobenega svojega mišljenja proti izjavi jrgoslovaskega episkopata, ampak zagovarjam leto, kar uči ogromna večina episkopatov sveta. Resnica ni omejena z jugoslovansko mejo. Če je probabilizem proti probabilizmi, nima nihče pravice prepovedati nek članek, ki zagovarja njegovemu nasprotni probabilizem.

V kratkem dobite tudi moj odgovor prof. Kuničiču.

Lepo Vas pozdravljam v Gospodu.

Dr Štefan Steiner

ŠKOFIJSKI ORDINARIJAT V MARIBORU

Maribor, dne 23. oktobra 1971.

Štev. 1052

Uredništvo SLUŽBE BOŽJE

Zrtava fašizma 1

58300 MAKARSKA — DUBROVNIK

Na prošnjo g. dr. Steinerja izjavljam, da v njegovem spisu »Ne na umanjenje nego na uzveličanje snage i životnosti papine enciklike Humanae vitae« ni nič takega, kar bi oviralo natis.

M. Držečnik, škof

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT SPLIT

Uredništvu »Službe Božje«

Br. 2448/71.

Makarska

U svezi s Vašim dopisom od 20. X 1971. nakon što je pregledao cenzor poslani rukopis br. 516/71. časopisa »Služba Božja«, daje Vam se IMPRIMATUR za tiskanje toga rukopisa.

Što se tiče Vaše obavijesti da je Ljubljanski ordinarijat dao Imprimatur za tiskanje članka prof. Steinera, kojemu je ovaj Ordinarijat uskratio već prije, tj. 1. IX 1971. br. 2094/71, svoj Imprimatur, odgovara se slijedeće:

1. Ostaje i nadalje na snazi saopćena Vam zabrana tiskanja članka prof. Steinera u »Službi Božjoj«.

2. Saznali smo da Nadbiskupski ordinarijat u Ljubljani nije dao Imprimatur za tiskanje članka prof. Steinera.

U slučaju da bi ipak Uprava »Službe Božje« odlučila da u svome časopisu objavi sporni članak, makar i providen dozvolom nekog drugog Ordinarija, ovim zabranjujemo njegovo rasparčavanje na području splitsko-makarske nadbiskupije.

Biskup — gen. vikar:

I Gugić

Ljubljana, 3. XI 1971.

Dragi gospod urednik!

Prisrčno se Vam zahvaljujem za »Blago mora«. Zelo me je razveselila ta Vaša poezija. Zelo se Vam zahvaljujem tudi za pogum, da ste kljub prepovedi dali tiskati moj članak.

Iskreno Vas pozdravljam in želim: Pax et bonum!

Štefan Steiner

ODGOVOR dr STEINERU

»Služba Božja« br. 5—6 god. 1971. tiskala je članak Štefana Steinera pod naslovom: »Ne na umanjenje nego na uzveličanje snage i životnosti Papine enciklike Humanae vitae«.

Tim sam riječima završio svoja dva članka »Nekaj kazusov« u Službi Božjoj (br. 6. 1969. i 1. 1971.) u kojima sam nastojao pokazati neispravnost članka dr Steinera: »Spovednik in problem kontracepcije po izidu »Humanae vitae« u reviji »Cerkev v sadanjem svetu« 1969 br. 3—4 str. 73—80.

U ovome članku Steiner je prikazao i branio deklaraciju francuskog episkopata u odnosu na »Humanae vitae«, po kojoj bi bračnim drugovima bila dozvoljena bilo koja kontracepcija ako nisu bogati, te ako ne mogu živjeti u uzdržljivosti.

Svoje sam obrazloženje zasnovao na br. 14 Papina dokumenta »Humanae vitae« i na Papinoj svečanoj izjavi: Ipak nikada ni iz najtežih razloga, nije dopušteno činiti zlo da bi iz njega proizišlo dobro« (br. 14).

To sam opet potvrdio općenitom naukom moralista: A lege negativa legis naturae ne mortis periculum excusat — od negativnih zapovijedi naravi ne opravdava ni pogibelj smrti«. Tako nije dozvoljeno ubiti nevina čovjeka, pa taman da ćeš ti biti i ubijen mjesto njega.

Snagu ovih razloga sam Steiner nije mogao zanijekati te se u ovome članku utekao nekim moralnim smicalicama. On je našao da ja u svome članku ne poznajem ni princip probabilizma ni nauku o »casu preplexo« i da ne priznajem u bračnome moralu malih grijeha, dočim velika većina bračnih grijeha jesu po Steineru samo mali grijesi zbog nedovoljnoga spoznanja i svojevolsnosti protunaravnih čina kod bračnih drugova.

Svi ovi prigovori jesu neispravno meni upravljani pa moram da se na nje ponovo osvrnem.

Pripomena uredniku

Ovaj članak koji uči i izriče dozvoljenu svaku kontracepciju u slučaju teške uzdržljivosti osuđen je od člana 14. »Humanae vitae« i nije smio nipošto biti tiskan u jednom eminentno crkvenom listu. Tim više što mu je prvi put splitski nadbiskup us-

kratio Inprimatur, a za drugi put ga je dobio od mariborskoga biskupa, koji je ovim pokazao, da je on jedan od one trojice biskupa koji nisu htjeli dati placet na Uputu naših biskupa o enciklici pape Pavla VI »Humanae vitae«, dok su svi drugi biskupi jednodušno dali svoj placet i na tu Uputu kao i na enciklicu »Humanae vitae«.

Ovaj manjak Imprimatura još je manje zlo, da urednik nije počinio još veću pogrešku. Ne znam, je li znao (a morao je znati) za can. 1933. br. 6 »Ipsa iure prohibentur libri qui errores ab Apostolica Sede porscriptos tuentur.«

U ovome slučaju moralni error: kontracepcija osuđena od »Humanae vitae«. A imamo i »tuentur«, ukoliko pisac hoće da dokaže da je kontracepcija dozvoljena.

Ovaj kanon objective sub gravi obligat i pisca i urednika lista, da ništa a ono radi sablazni onih koji će to čitati.

Nazad dva mjeseca jedan katolički intelektualac mi je rekao: »Kada se vi svećenici ne slažete u tumačenje »Humanae vitae«, što nama ostaje svjetovnjacima nego da odaberemo što nam je lakše«.

Tko će snositi ovu odgovornost. U tome smislu papa je rekao svećenicima: »Vi svećenici u vršenju svoje službe budite prvi koji će dati primjer danas unutarne i vanjske poslušnosti crkvenom Učiteljstvu« (br. 28).

Iako bi ova pogreška bila uredniku per se i objective grave peccatum ali subjective nećemo ga tako osuditi, jer je inače dobar i pobožan.

Nepoznavanje probabilizma

Dr Steiner ističe da njegovu nauku naučavaju poznati teolozi i toliki episkopati, i onda je ona probabilna i dosljedno se može slijediti u praksi. Ja tobože po Steineru ne vidim snagu probabilizma u praksi. Naprotiv ja priznajem i znam vrlo dobro nauku o probabilizmu. Nju uči i sam sv. Alfonzo uz veliki broj uglednih moralista. I sam Steiner donosi slučaj, kako i ja slijedim nauku probabilizma u slučaju redovnica, koje su uzimale antikocepcione pilule, da ne začnu dijete, ako budu ponovo silovane od divljaka u šumi, kuda su hodile u svom misijskom poslu.

Uistinu ja poznajem probabilizam, ali dr Steiner ili nezna ili neće da znade: **conditio sine qua non** za vrijednost probabilizma. Taj uvjet glasoviti belgijanski moralista **Genicot** izriče ovako: *supponitur tamen, ut per se liquet, eorum (autorum sententiae probabilis) auctoritatem non elidi documento aliquo positivo, putat decreto Sedis Apostolicae eorumque sententiam reprobantis (Institutiones Theologiae Moralis vol. I. br. 66,2)*

Ovo znači: jedna količina ozbiljnih autora mogu tvoriti probabilizam ali u pretpostavci da se njihov ugled ne poništava kojim pozitivnim dekretom Svete Stolice, koja osuđuje njihovo mišljenje«.

A baš kod probabilizma dr-a Steinera postoji papin dekret »Humanae vitae« koji osuđuje to mišljenje francuskih i drugih biskupa. Dosljedno Steinerov probabilizam ne vrijedi.

Radi toga skromni moralisti, kada su iznosili koje posebno mišljenje, vazda su se ograđivali: »Nisi Sancta Sedes aliter decreverit«. Ili izgleda da opada i taj broj protivnika »Humanae vitae«. Jedan biskup je rekao da su u samoj Francuskoj 55 biskupa opozvali svoj non placet protiv »Humanae vitae«. Dr Markoč, naš hrvatski župnik u Frankfurtu, mi je nedavno pripovijedao kako su se u Frankfurtu svi župnici izjavili **pro** »Humanae vitae«.

Ovoga ljeta bila su dva redemptorista u našem samostanu u Makarskoj. Pitao sam ih, što njihovo starješinstvo misli o Häringu, glavnom nosiocu borbe protiv »Humanae vitae«, a i on je redemptorist. Ova dva su mi samo zaklimali glavom, za znak neodobravanja sa strane starješine.

Neka dr Steiner ne ističe tolike biskupske konferencije, koje bi bile protiv »Humanae vitae«, jer konačno u Crkvi ima deset puta više biskupa koji su za »Humanae vitae«, nego ih je protiv.

Nedavno je jedan biskup u Nigeriji izjavio o celibatu da su samo siti i pijani svećenici protiv celibata.

Nešto slično bi se moglo reći da su samo biskupi sitih i pijanih nekih evropskih i sjevernoameričkih zemalja protiv »Humanae vitae«, ako konačno među tim biskupima nema koji siti i pijani!

Ruski filozof Berđajev izjavio je: »Ako tri tisuće ljudi reče laži da je istina, laž će ostati laž, ali neka samo jedan reče istini da je istina, ona ostaje istina.«

Prepustivši da bude, što neće Bog dati, da se svi biskupi slože protiv Pape, njegova je riječ ipak odlučna i konačna, jer je samo njemu u Petru Isus rekao: »Molio sam Petra za tebe, da ne smalakše tvoja vjera, pa Ti, kada se obratiš jačaj braću svoju« (Lk 22,32), Samo Petar neće izgubiti vjeru jer molitva Kristova ne može biti ne uslišana, dočim biskupima nije zajamčena ni vjera ni nepogrešivost.

Napokon se dr Steiner opravdava, da papa nije nikada protestirao protiv mišljenja tolikih episkopata.

To najprije nije potrebno: u stvari je poznata rečenica umnoga Augustina: »Roma locuta, causa finita; utinam et error finiatur.«

Ali papa je stvarno i protestirao. Poslije nego li su već spomenuti biskupi odobrili tumačenje, koje poništava vrijednost »Humanae vitae«, papa je po svom kardinalu tajniku upravio pismo **svim** biskupima svijeta, gdje se žali na izjave tih biskupa i pozivlje biskupe da ostanu vjerni i jednodušni s Petrovom Stolicom. Ako Steiner nije vidio to pismo, neka ga potraži u arhivu svoga Ordinarija.

Uostalom, ni papa ne mora odgovarati svakome krivom teologu.

Papa je izrekao nauku Crkve; tko će slušati neka sluša, a tko neće slušati, sudit će mu Bog.

Neka znade dr Steiner da probabilizma nema kod jedne nauke, ako joj je protivna Sveta Stolica, kao baš u slučaju ovih biskupskih konferencija, koje se protive »Humanae vitae«.

se samo u »spavanju zajedno«, nego i još više u razgovoru, u tihom šaputanju, u međusobnom ispitivanju i razgovaranju o čimjenicama života, pa će u samoj blizini jednog kod drugoga, u prevelikoj utjehi kod prisutnosti ljubljene osobe, što nam ta blizina daje osjećaj da nismo sami i daje nam neizrecivi osjećaj tišine, pouzdanja i punine veselja. Što ćemo susresti onaj pogled i osjetiti kucaj onoga srca, koje se toliko slaže s našim, što znamo da možemo slobodno govoriti sigurni da se razumijemo. Dosljedno, sam osjećaj žrtve, koju bračni drugovi osjećaju u uzdržljivosti, bit će toliko manji koliko bude veća ljubav i zadovoljstvo, što žive zajedno.«

Francuski moralista Chanson misli da ovakova ljubavna uzdržljivost može najbolje i najlakše rješavati teškoću problema bračnog života.

Ja ne znam, koliko dr Steiner ima godina i koliko on ispovijeda jer svjetovni svećenici, a osobito profesori, po gradovima gdje ima redovnika ništa ili malo ispovijedaju.

Ja sam redovnik i imam 78 godina i od tih 53 godine ispovijedanja po gradovima, pa u samome Splitu ispovijedao sam oko 30 godina. I u ispovijedanju sam vidio da ima bračnih drugova koji žive u uzdržljivosti bilo apsolutnoj bilo amoroznoj, bilo po Knaus-Oginovoj teoriji. Ali, to su ljudi koji računaju sa savješću, koji svake nedjelje slušaju misu i češće pristupaju na ispovijed i pričest. I ovi se mogu uzdržati.

Ne mogu se uzdržati oni koji se Bogu ne mole koji se grijeha ne boje, koji misu ne slušaju, koji traže samo zemlju i uživanje.

Onanizam i mali grijeh

Treći udarac kojim dr Steiner hoće moje razloge da dotuče, jest tvrdnja, da grijesi bračnoga onanizma jesu samo mali grijesi radi pomanjkanja svijesti i svojevoljnosti.

Ako su grijesi onanizma samo mali grijesi, zašto se papa mučio 3—4 godine, dok je tu praksu osudio. I laž, nepristojne riječi, slike koje često gledamo na televiziji jesu mali grijesi, ali papa ne piše o tome encikliku.

Ako su grijesi bračnog onanizma samo mali grijesi radi velike strasti, onda su isto mali grijesi mladića i djevojke, pa i samih da tako rečem i svećenika, jer psihološki ovi trpe veću strast i požudu, ukoliko im nikada ne zadovoljavaju; pače nije im dozvoljena ni bludna naslada a ni nedovršeni čini, poljupci i sl. Do čim bračni drugovi su se već na neki način nasitili te naslade barem kroz prve 3—4 godine braka i danas se opet zadovoljavaju sa bludnim poljupcima.

Ako dakle ti bračni onanisti ne čine veliki grijeh, ne čini ga ni mladići ni svećenici.

A što ćemo onda učiniti od riječi sv. Pavla: »Nemojte se varati! Ni bludnici ni idolopoklonici, ni mekoputnici, ni oskvrnitelji dječaka neće baštiniti kraljevstva nebeskoga. (I Kor 9,20).

Ako to nije veliki grijeh onda više uopće nema velikih grijeha jer kod svakog grijeha dolazi strast koja navodi na grijeh. Jednom je neki župnik korio seljaka koji je psovao, a ovaj se

pravda: »Bio sam u Imotskome, pa i tamo svi psuju.« Danas dakle, svi psuju, svi krađu, do prigode, svi se opijaju. I onda tko pazi na Božje zapovijedi? Izgleda kao da je Bog bez razloga dao svojih 10 zapovijedi, među kojima je najteža: ne sagriješ bludno.

Ne znam je li dr Steiner imao nesreću da je ikada počinio veliki grijeh. Ako je imao milost Božju te nije počinio velikoga grijeha, neka upita kojega savjesnoga svećenika, koji je imao nesreću da je u svom pubertetu upao u blud, pa neka ga pita je li on znao što je radio i je li to držao velikim grijehom i je li se zato ispovjedio.

Mali grijesi u bračnim prekršajima mogu se pretpostaviti kod pobožnih i kršćanskih drugova koji često idu na sakramente i nastoje živjeti u uzdržljivosti pa ih kadkada slaboća prevari.

A od onih koji rijetko ili nikada ne idu u crkvu, koji načelno neće da imaju nego samo dvoje djece, a niti hoće da žive u uzdržljivosti, a brakom se služe kad im padne na pamet, kod takovih nema malih grijeha, jer inače nije trebalo da Bog stvara ni pakao, kada neće nitko doći, jer nitko tobože ne čini velikih grijeha.

Mogao sam još dulje produljiti ovaj članak ali mi se čini da nije potrebno jer error multiplex et longus, veritas una et brevis.

Završetak

U br. 4. »Službe Božje« napisao sam članak: »Božanska ustanova sakramenta ispovijedi«. I putovali su dva svećenika pa jedan drugoga pita: »Jesi li pročitao u »Službi Božjoj« članak fra Karla Nole o božanskoj ustanovi ispovijedi?»

Jesam — bio je odgovor. »A šta ti se čini?« pita prvi svećenik — Onako je dobro, a volio bih da nije, jer se onda ne bih morao ispovijedati.«

O članku doktora Steinera ja bih rekao ovo: Onako nije dobro, a ja lično po srcu volio bih da je onako, jer bi mi bilo lakše ispovijedati. Ali opažam da se ovo ne smije željeti da bi onaj članak bio dobar jer je veliki grijeh ozboljno željeti da nije grijeh ono što je Bog odredio kao grijeh i zabranio. Ne želim nositi grijeh na duši, a još više tako poučavati druge da mogu slobodno griješiti i misliti da ne griješe. Bog se tim izrugava.

Jednom je u Braziliji jedan nadbiskup dao naredbu da svi klerici koji dođu na ređenje i svi mladomisnici koji dođu na ispit jurisdikcije moraju položiti posebni ispit iz »Humanae vitae« po nauci i smislu Katoličke Crkve. A to stoga što je na toj teologiji predavao jedan profesor protiv »Humanae vitae« a nadbiskup ga nije mogao maknuti jer je i profesor bio redovnik i teologija redovnička pa biskup nije imao nad njima vlast. Hoće li nadbiskup ljubljanski i mariborski učiniti istu stvar sa studentima dra Steinera, to je njihov posao i njihova savjest.

Ovim završavam polemiku.

fra Karlo Nola